

בש"פ 977/19 - מדינת ישראל נגד עלי אבו כף, עיד אבו עג'אג', אוסמה אזברגה, מחמוד אבו סבית

בבית המשפט העליון

בש"פ 977/19

לפני:

כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

המבקשת:

מדינת ישראל

נגד

המשיבים:

1. עלי אבו כף
2. עיד אבו עג'אג'
3. אוסמה אזברגה
4. מחמוד אבו סבית

בקשת רשות ערר לפי סעיף 53(א) לחוק סדר הדין
הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו-1996

בשם המבקשת:

עו"ד שרית משגב; עו"ד שאול כהן

בשם המשיב 1:

עו"ד סמיר אבו עבאד (פטור מהתייצבות)

בשם המשיבים 2-4 והצד הקשור
להליך:

עו"ד נתי לגמי; עו"ד דוד ויצטום

פסק-דין

השופט נ' הנדל:

סוגיה בחישוב ימי מעצר. החוק קובע כי לאחר שתובע הצהיר שעתיד להיות מוגש כתב אישום נגד חשוד, ניתן לעצור "לתקופה שלא תעלה על חמישה ימים" (סעיף 17(ד) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 ("חוק המעצרים")). פשוט - אך כנראה שלא. כיצד יש לספור "חמישה ימים"? שאלה זו היא העומדת להכרעתנו בבקשה זו למתן רשות ערר. התשובה - תהא אשר תהא - היא טכנית, עניין של כימות זמן. ברם, הואיל ועיסוקה בסמכות בענייני מעצר, נוגעת היא לזכויות חשודים בשלב קריטי בהליך המעצר. הנושא מצוי בתפר שבין מהלך החקירה לסימומה, דרך הגשת כתב אישום בו החשוד יהפוך לנאשם. הצדדים נחלקו בשאלה כיצד לספור את חמשת הימים: האם היום הראשון והחלקי של המעצר נחשב ליום שלם; האם אין הוא נכלל במסגרת חמשת הימים, שמתחילים להימנות עם סיום יום המעצר עצמו; או שיש למנות שעות או "יממות" שלמות החל משעת החלטת המעצר, דהיינו לספור 120 שעות בדיוק - שעות ולא ימים.

1. המשיבים נעצרו בחשד לביצוע עבירות אלימות במסגרת שוד. לאחר סיום החקירה הצהיר תובע כי עומדים להגיש נגדם כתב אישום. כן נטען כי יש עילה למעצרו עד תום ההליכים, והתבקשה הארכת מעצרו בת חמישה ימים - התקופה המרבית למעצר חשוד לאחר הצהרת תובע ולפני הגשת כתב אישום (סעיף 17(ד) לחוק המעצרים). ליתר דיוק, המדינה ביקשה לעצור את המשיבים למשך חמש יממות שלמות, דהיינו 120 שעות. הגם שבקשת המעצר עצמה התקבלה, חישוב התקופה שהציגה המדינה נדחה בערכאות קמא (מ"י (שלום-ב"ש) 56457-01-19, כב' השופט י' בן דוד; עמ"י (מחוזי-ב"ש) 11137-02-19, כב' השופטת ש' דברת). לפי קביעתן, יום המעצר הראשון מסתיים בחצות הלילה, ללא קשר לשאלה באיזו שעה התחיל המעצר, ולאחריו יש למנות עוד ארבעה ימים שלמים. ובלשון בית המשפט המחוזי: "השיטה בה בחר המחוקק הינה שיטת הימים ולא שיטת היממות". לפי קו זה, יש לספור את היום הראשון של המעצר כיום שלם, גם אם הוא אינו יום מלא, ולהוסיף לכך ארבעה ימים שלמים נוספים.

המדינה חולקת על קביעת ערכאות קמא בדבר פרשנות אורך התקופה שקובע חוק המעצרים. בבקשה למתן רשות ערר נטען כי חמשת ימי המעצר נספרים החל מסוף היום שבו התחיל המעצר - בחצות הלילה. לפי גישה זו, יום המעצר עצמו אינו נכלל במניין חמשת הימים. עולה כי אורך התקופה כולה הוא חמישה ימים, וכן מספר השעות שבהן היה החשוד במעצר ביום הראשון למעצרו, ובסך הכל למעלה מ-120 שעות. פרשנות זו מבוססת על הגדרות חוק הפרשנות, השתמ"א-1981, שמהן לומדת המדינה כי חמשת הימים מתחילים להימנות עם סיום יום המעצר עצמו, מחצות הלילה. המדינה הבהירה כי הגם שניתן לעצור את החשוד לתקופה העולה על חמישה ימים מלאים, מדיניותה היא "להחמיר" עם עצמה, כלשון הבקשה, ולבקש את הארכת המעצר לתקופה של חמש יממות ממועד תחילת המעצר לכל היותר - 120 שעות. בהתאם ביקשה לקבוע כי "יש לפרש [את החוק] באופן המסמך את בתי המשפט להאריך את מעצרו של חשוד בחמש יממות שלמות". המדינה הוסיפה כי בקבעו תקופת מעצר בת חמישה ימים, התכוון המחוקק להעניק לגורמי התביעה פרק זמן ארוך מספיק לשם ניסוח כתב האישום כהלכה, וקבלת פרשנות ערכאות קמא תפגע באפשרות זו. הנקודה האחרונה הודגשה במיוחד ביחס לתקופות מעצר שמסתיימות בימי שבת ומועד, שאז יש להגיש כתב אישום או לשחרר את העצור קודם לכניסת יום המנוחה. בנסיבות אלה, כך נטען, אורך התקופה קצר מארבעה ימים לפי שיטת ערכאות קמא.

מנגד סומכים המשיבים והסנגוריה הציבורית את ידיהם על הכרעת ערכאות קמא. הם טוענים כי הכרעה זו מיושמת שנים רבות, מאז חקיקת חוק המעצרים, כי היא מתיישבת עם הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו ודברי חקיקה נוספים - לרבות חוק הפרשנות - וכי פרשנות זו עולה מפסיקת בית המשפט העליון בעבר. על פי חישוב המשיבים והסנגוריה, יום המעצר הראשון נחשב ליום מעצר שלם, ללא קשר לשעת תחילת המעצר, ולאחר מכן יש

למנות ארבעה ימים נוספים, מחצות הלילה עד חצות הלילה.

ההכרעה בהליך זה כבר אינה רלוונטית למשיבים, שבעניינם הוגש זה מכבר כתב אישום. אך חשיבותה המעשית רבה – ואף יומיומית – ביחס למעצרים של חשודים אחרים רבים. בעבר היא זכתה להתייחסות מסוימת בבית משפט זה במותב של שופט אחד, אך ההכרעה בה הושארה בצריך עיון לעת מצוא (בש"פ 3966/08 סגל נ' מדינת ישראל, פסקה ז(6) (6.5.2008)). מטעמים אלה, ובהתחשב בחוסר הבהירות והאחידות הקיים בערכאות המבררות ביחס לסוגיה הנדונה – וכאמור, העניין נוגע לחירותו של חשוד – החלטנו לתת רשות לערור, ולדון בבקשה כאילו הייתה ערר.

2. זו לשון סעיף 17(ד) לחוק המעצרים:

"נעצר אדם וחקירתו נסתיימה, ישוחרר מהמעצר, ואולם אם הצהיר תובע כי עומדים להגיש כתב אישום נגדו ושוכנע בית המשפט, כי יש עילה לכאורה לבקש את מעצרו עד תום ההליכים, רשאי שופט להאריך את המעצר, מטעם זה, לתקופה שלא תעלה על 5 ימים, בכפוף להוראות סעיף קטן (ב)".

השאלה שבמחלוקת היא מתי מסתיימים חמשת הימים שתוחמים את מעצר החשוד בטרם הגשת כתב אישום. הבסיס לפירוש שמציעה המדינה הוא הוראות סעיף 10 לחוק הפרשנות, שכותרתו "תקופות", ובפרט הוראת סעיף 10(א):

(א) מקום שנקבעה תקופה קצובה במספר ימים או שבועות מיום פלוני, אותו יום לא יבוא במנין.

(ב) תקופה קצובה במספר חדשים או שנים לאחר אירוע פלוני תסתיים בחדשה האחרון ביום שמספרו בחודש כמספר יום האירוע, ואם היה החודש חסר אותו יום – ביום האחרון של החודש.

(ג) במנין ימי תקופה יבואו גם ימי מנוחה, פגרה או שבתון שעל פי חיקוק, זולת אם הם הימים האחרונים שבתקופה.

מסעיף 10(א) עולה – לפי המדינה – כי תקופה של חמישה ימים מיום המעצר אינה כוללת גם את יום המעצר עצמו, במובן זה שרק לאחר סיום יום תחילת המעצר יש למנות חמישה ימים שלמים. מסופקני אם כטענת המדינה, סעיף 10(א) מתאים לענייננו. ראשון, ולא אחרון, הלשון של הסעיף. הסעיף עוסק במקום שבו נקבעה תקופה הקצובה בימים "מיום פלוני", לדוגמא "מועד להגשת ערעור בזכות על החלטה של בית משפט הוא ארבעים וחמישה ימים מיום מתן ההחלטה" (תקנה 397 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984). אצלנו נוסח החוק אינו חמישה ימים "מיום המעצר", אלא "... רשאי שופט להאריך את המעצר... לתקופה שלא תעלה על 5 ימים". החוק אינו מונה את חמשת הימים "מיום" מסוים, כדרישת חוק הפרשנות. לכך חשיבות רבה, שכן חוק הפרשנות עוסק, למעשה, בפרשנות המונח "מיום פלוני", וקובע כי "יום פלוני" אינו נכלל בתקופה. למשל, בתקופה של ארבעים וחמישה ימים להגשת ערעור בזכות, אין לכלול את יום ההחלטה. כאשר אין כלל "יום פלוני" שממנו מתחילה התקופה לא נראה כי ניתן להיעזר אפוא בהגדרה הכללית.

גם אם הייתי מניח שהוראת חוק הפרשנות חלה גם על תקופות שאינן "יום" מסוים, עדיין לא היה בכך לסייע למדינה. חוק הפרשנות אינו חל על כל דבר חקיקה: "חוק זה יחול לגבי כל חיקוק... אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין

בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם חוק זה" (סעיף 1 לחוק, שכותרתו "תחולת החוק וסייגיה"). האם הוראות סעיף 10 לחוק הפרשנות מתיישבות עם הוראות חוק המעצרים לענין מעצר לתקופת ימים מסוימת? סבורני כי התשובה לכך שלילית. ממכלול הוראות סעיף 10 עולה כי הן נועדו להסדיר חישוב של תקופות, שבגדרן אין משמעות גורלית לכל יום ויום, והעיקר ביחס אליהן הוא קביעת כלל לחישוב סיום התקופה. כך, לדוגמא, סעיף 10(ג) קובע כי אם היום האחרון בתקופה חל בפגרה, נדחה סיום התקופה לאחר הפגרה. לא יעלה על הדעת להחיל הוראה זו על ענייני מעצרים. היא עלולה להאריך תקופת מעצר בארבעים וחמישה ימים, כמניין ימי פגרת הקיץ בבתי המשפט, ותוצאה כזו יש לשלול מכל וכל. ניכר אפוא כי כוונת סעיף 10 לחוק הפרשנות היא לחול על הוראות ועניינים שבגדרם אין משמעות קריטית לכל יום ויום, ולא ניתן לקרוא לתוכו הכרעה נורמטיבית בענייני ימי מעצר. גם סעיף 10(א) מבוסס על הגיונו של סעיף 10(ג), שאינו תופס את אורך התקופה המדויק כנתון בעל משמעות רבה כשלעצמו. הרי מדובר בשתי חלופות של אותו סעיף. עיקר מטרת הסעיף להכווין התנהגות באופן ברור – הצבת תמרוך לשם קביעת כלל שניתן לזהותו בקלות. בשונה מכך, מעצר לתקופה קצרה בעל משמעות הוא, לנוכח הפגיעה הקשה בחירותו של אדם, ועניין זה צריך לבוא לידי ביטוי בדיני המעצרים ובאופן חישוב התקופות.

זאת ועוד, לטענת המדינה גישה מתבססת על הנחיה מספר 4.3000 של היועץ המשפטי לממשלה. אולם עיון בהנחיה זו מלמד כי בניגוד לנטען, היא אינה מפרשת את חוק המעצרים על יסוד חוק הפרשנות אלא להפך: נקבע בה במפורש כי תכליות דיני המעצרים מחייבות את המסקנה שסעיף 10(א) לחוק הפרשנות אינו חל על מנין ימי מעצר. כך מלכתחילה, ולא "בדיעבד" ולפנים משורת הדין. המילה "החמרה" על הטיותיה השונות כלל אינה נזכרת בהנחיה, שקובעת בפירוש: "סעיף 1 לחוק הפרשנות, קובע כי חוק זה יחול 'אם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם חוק זה'. על יסוד הטעמים האמורים, יש מקום לומר כי ההוראה בסעיף 10(א) לחוק הפרשנות אינה מתיישבת עם העניין של הארכת מעצר על-ידי שופט לפי סעיף 17 לחוק המעצרים" (סעיף ה(4) להנחיה). המדינה הצהירה כי טענותיה נטועות בהנחיה, אך דווקא אימוץ ההנחיה מוביל לדחיית עמדת המדינה, המבוססת בעיקרה על חוק הפרשנות.

המסקנה היא כי הוראת סעיף 10(א) לחוק הפרשנות אינה חלה על ענייני מעצרים, ולא ניתן לקבל את עמדת המדינה מכוחה. עלינו לבחון אפוא את הוראת סעיף 17(ד) לחוק המעצרים באופן עצמאי, לפי לשונה ותכליתה.

3. חוק המעצרים אינו כולל הגדרה ל"יום" או "ימים", ובמילים אלה כשלעצמן אין תמיכה בפירוש זה או אחר. ברם, הנוסח של הוראת החוק בכללותה – "לתקופה שלא תעלה על 5 ימים" – תומך בפירושן של ערכאות קמא. נזכיר כי לפי פרשנות המדינה "5 ימים" פירושו חמישה ימים בתוספת כמה שעות (הגם שהמדינה נכונה להסתפק בפחות מכך), ואילו לפי ערכאות קמא הפירוש הוא חמישה ימים פחות כמה שעות. מבחינה לשונית, "חמישה ימים בתוספת כמה שעות" הם יותר מתקופה ש"לא תעלה על חמישה ימים", ואילו "חמישה ימים פחות כמה שעות" אכן אינם עולים על חמישה ימים. לכן הפירוש האחרון מתאים ללשון החוק יותר מהפירוש המוצע על ידי המדינה. ודוק, גם לפי עמדת ערכאות קמא אורך התקופה יכול להגיע לחמישה ימים, אלא שהיום הראשון נחשב ל"יום" עם סיומו למרות שלא מדובר ב-24 שעות מלאות. מבחינה לשונית קל יותר להגדיר מצב כזה כ"חמישה ימים", לעומת מצב שבו המעצר הוא לחמישה ימים ו-15 שעות, כדוגמא שבה אנו הולכים לשיטת המדינה והמעצר מתחיל בשעה 09:00 בבוקר.

לשם המחשה נוספת, נשווה את נוסח תקנה 397 לתקנות סדר הדין האזרחי שהוזכרה לעיל להוראת סעיף 17(ד) לחוק המעצרים. התקנה קובעת כי "מועד להגשת ערעור בזכות על החלטה של בית משפט הוא ארבעים וחמישה ימים מיום מתן ההחלטה". סעיף 17(ד) לחוק המעצרים, לעומת זאת, נוקט לשון זו "לתקופה שלא תעלה על 5 ימים". יושב אל לב

ההבדל הבולט - "המועד... הוא" לעומת "לתקופה שלא תעלה על". הבדלי הניסוח משקפים היטב את ההבדל בין הליכים אזרחיים והליכי מעצר פליליים, ואת השוני בחשיבותו של כל רגע ורגע במסגרתם. לא ייפלא אפוא כי בהתאם לניתוח דלעיל - הכלל המרחיב שקובע חוק הפרשנות מתאים להליכים אזרחיים, אך לא להליכי מעצר.

ניתן אפוא לקבוע כי הלשון תומכת בעמדת הסנגוריה. האם גם עמדת המדינה עשויה להתיישב עם סד הלשון, בגדרי בחינת פרשנותו התכליתית? ספק בעיניי אם הפרשנות שמציעה המדינה אפשרית היא מבלי לעקם את הכתובים. האם חמישה ימים ושמונה שעות, למשל, יכולים להיחשב כ"אינם עולים על חמישה ימים"? די לצטט בהקשר זה את דברי המדינה בבקשה למתן רשות ערר: "המבקשת טוען שהפרשנות הנכונה... היא כי ניתן להאריך מעצר בהצהרת תובע עד תום היום השישי" (סעיף 7 לבקשה). השוואת לשון בקשת המדינה ללשון החוק מדברת בעד עצמה. ואל תשיבני לעניין זה כי המדינה מחמירה עם עצמה. טענה כזו אינה פותרת את המדינה מלהגן על עמדתה בשאלה מה הדין קובע. כך או אחרת, וגם לו הייתי מניח כי הלשון מאפשרת לפרש את "לתקופה שלא תעלה על 5 ימים" כ"עד תום היום השישי" - עדיין סבורני כי פרשנות כזו אינה עולה מתכלית החקיקה, כפי שיובהר כעת.

4. המדינה טענה כי תכלית החוק להעניק לגורמי התביעה די זמן לשם ניסוח כתב האישום כראוי. אכן, התקופה הקבועה בחוק מבטאת איזון בין זכויות החשוד והכרה בפגיעה בחירותו מחד גיסא, ובין הצורך בהשגת תכלית המעצר תוך מתן אפשרות לגורמי התביעה לנסח את כתב האישום כהלכה מאידך גיסא. ההנחה היא כי לא ניתן להגיש כתב אישום כהרף עין, מיד לאחר סיום החקירה, ובתיקים לא מעטים אף רחוק מכך. על כן, ובכפוף לקיומה של עילת מעצר, ישנו אינטרס ציבורי כי החשוד לא ישוחרר במהלך התקופה ש"נופלת בין הכסאות" - בין סיום החקירה להגשת כתב האישום ובקשה למעצר עד תום ההליכים. ברם, ההנחה שנקודת האיזון החקוקה נועדה להעניק את פרק הזמן הדרוש לגורמי התביעה תומכת דווקא בעמדת הסנגוריה. כך עולה מהמציאות של עשרים השנים האחרונות. החוק נחקק בשנת 1996, ומטיעוני הסנגוריה - שעליהם לא חלקה המדינה - עולה כי מאז חקיקת החוק ועד לשנים האחרונות נהגו בתי המשפט לפרש את החוק כפירושן של ערכאות קמא, לפחות ברוב הגדול של המקרים. ככל שנקבל את העקרון הפרשני לפיו המחוקק התכוון להעניק לגורמי התביעה את פרק הזמן הדרוש להם בפועל, הרי שעקרון זו תומך בעמדת הסנגוריה. המציאות מלמדת כי הצורך המעשי בא על סיפוקו על פי ספירת הימים שנקבעה בערכאות קמא ומוצעת על ידי הסנגוריה, לפחות בעת חקיקת החוק ובשנים שלאחר מכן. גם בתקופה הנזכרת הגישה המדינה כתבי אישום מורכבים, המבוססים על חומר רב, בתיקים רבי היקף כגון אלה שעוסקים בארגוני פשיעה. לא פעם התייחס כתב אישום לנאשמים רבים. לכן סביר יותר להסיק שבמועד החקיקה, שהוא המועד הקובע, פרק הזמן שהתכוון המחוקק להעניק הוא זה שניתן בפועל והספיק במשך שנים רבות. לעמדת המדינה, לעומת זאת, יש לומר שמלכתחילה הוענק זמן רב מן הדרוש, ולכן נדרשה "החמרה" מצד המדינה. עמדה זו לא עולה עם העקרון התכליתי שהעלתה המדינה עצמה.

לא זו אף זו, עקרון פרשני יסודי בדיוני המעצרים והמאסרים הוא כי "מקצת היום ככולו", במובן זה שכאשר יש לסווג מעצר או מאסר בן מספר שעות - יש לסווגו כיום מעצר או מאסר שלם (בג"ץ 184/66 ביטון נ' שירות בתי הסוהר, פ"מ כ(3) 283 (1966)). ואצלנו, אם הבחירה היא בין התעלמות נורמטיבית משעות המעצר של היום הראשון (תוך ספירת חמישה ימים מסיומו) או החשבתן כיום מעצר שלם - יש להחשיבן כיום שלם. ונבחן בהקשר זה לא רק "כיצד סופרים" אלא גם "מה סופרים". בדוגמא של ארבעים וחמישה ימים להגשת ערעור, הוצאת יום מתן פסק הדין ממניין הימים פועלת לטובת המערער. זאת, במובן שיום מתן פסק הדין - גם כאשר הוא ניתן והודע לצדדים בשעה 09:00 בבוקר - הוא "על הבית". לעומת זאת, אי-הכללת היום שבו התחיל המעצר במניין הימים, גם אם מדובר בתקופה של למעלה מעשר שעות, היא "על חשבון העצור". נכון הוא כי יש האומרים שזכות הערעור היא זכות יסוד, או לפחות חלק מזכות הגישה לערכאות, אך אין לומר כי זכות זו מחייבת תקופת ערעור של 44 ימים, 45 ימים או 46 ימים דווקא. לעומת זאת,

בל נשכח את האמור בסעיף הפותח את חוק המעצרים - "אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו" - אפילו לא לשעה. צא ולמד כי כללי המעצר, ואף לתקופה קצרה, הם עניין ערכי. לשון אחר, אין "זוטי דברים" או "בטל בשישים" ביחס לתקופת מעצר, קצרה ככל שתהא. זויות זו אף היא מעוררת מחשבה. האם על פי עקרונות השיטה, שבאים לידי ביטוי בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, בגדרו כתוב "אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת", נכון להתעלם מיתרת היום הראשון שבו נאשם שוהה במעצר.

אגב, גם המשפט העברי אימץ בתחומים מסוימים פרשנות של "מקצת היום ככולו". בדיני אבלות, למשל, נקבע כי "כיון שעמדו מנחמים מאצל האבל ביום שביעי, מותר בכל דברים שאסור בהם תוך שבעה, דמקצת היום ככולו" (שולחן ערוך, סימן שצה, סעיף א). כלומר, לאחר שהגיעו מנחמים לבית האבל ביום השביעי לשבעת ימי האבל, האבל יכול להפסיק את מנהגי האבלות המיוחדים לשבעת ימי האבל הראשונים. זאת, יען כי דין מקצת היום ככולו. בנוסף לכך, גם יום האבלות הראשון נחשב ליום אחד למרות שאין מדובר ביום מלא, שכן האבלות מתחילה מיד עם תום הקבורה (שם, סימן שעה, סעיף א. ליישומים נוספים של הכלל "מקצת היום ככולו", בדיני טומאה ובדיני נזירות, ראו למשל תלמוד בבלי, מסכת נידה סז, ע"ב; שם, מסכת נזיר ה, ע"ב). בראייה רחבה יש קשר בין הדברים, בשני מובנים. הראשון הוא שבדיני אבלות רצו חכמינו להקל על האבל ולהתחשב במצבו. כך גם, להבדיל, במעצר נאשם. המובן השני הוא שלא מדובר בהקלה אלא בדין שמשקף את המציאות - הכרה בחוויה האנושית הקשה שחוזה המתאבל. לכן, קביעה לפיה אבלות במשך חלק מיום האבלות השביעי אינה נחשבת ל"יום אבל" אינה מתיישבת עם הנסיון האנושי. ושוב - כך גם לגבי מעצר. אין לקבל את הגישה שיש "מעצר חינוך", ושיום מעצר לא ייחשב כלל רק מפני שהעצור היה משוחרר בחלקו.

יוצא כי בתחרות הפרשנית בין עמדת המדינה לבין עמדת הסנגוריה ידה של הסנגוריה על העליונה. על פי הפרשנות של המדינה, חמישה ימי מעצר מתירים מצב שבו חשוד יהיה במעצר במהלך שישה ימים. חלק מהיום הראשון, יום שני, יום שלישי, יום רביעי, יום חמישי ויום שישי. אורך המעצר עולה על 120 שעות. לעומת זאת, עמדת הסנגוריה מובילה לכך שבנוסף ליום המעצר הראשון והחלקי, החשוד יהיה עצור במשך ארבעה ימים נוספים - מיום שני ועד ליום חמישי. לפי הפרשנות האחרונה המעצר אינו יכול לעלות על 120 שעות. כפי שעולה מן האמור לעיל, פרשנות המדינה מוקשית לשונית ותכליתית. לנוכח עמדות הצדדים בכתבי הטענות, ניתן היה לסיים את הדיון בנקודה זו. ברם, ניתן להוסיף ולשאול מה בדבר האפשרות - שלא הועלתה בבקשה למתן רשות ערר אך הוצגה בדיון שנערך בפנינו - לפיה חמישה ימים פירושם חמש יממות; שעות ולא ימים. לדעתי יש לדחות אפשרות זו לנוכח הלשון, התכלית, הנוהג וכללי הפרשנות הראויים בהליכי המעצר, ואף שיקולים ייחודיים לדיני המעצרים. ארחיב ביחס לשבע נקודות.

5. ראשית, המדינה לא טענה בבקשת רשות הערר כי הפרשנות הנכונה של סעיף 17(ד) היא חמש יממות בדיוק. הטענה הייתה שהפרשנות הנכונה היא חמישה ימים לאחר סיום היום הראשון, כאשר הסתפקות בחמש יממות היא בבחינת ריסון עצמי של גורמי התביעה. הנוסח המדויק של הבקשה היה כי "יש לפרש [את החוק] באופן המסמיך את בתי המשפט להאריך את מעצרו של חשוד בחמש יממות שלמות" (ההדגשה הוספה). לאמור, מכוח הסמכות לעצור ליותר מחמש יממות, יש סמכות לעצור גם לחמש יממות. אף בדיון שנערך בפנינו הדגישה באת כוח המדינה כי היא מבקשת "פחות מהמקסימום לפי החקיקה שמאפשרת" (עמוד 2 לפרוטוקול הדיון). בהתאם לכך, רוב ככל טענות המדינה בכתב הבקשה התמקדו בהוראות חוק הפרשנות, ובעמדה לפיה הן מאפשרות לעצור חשוד ליותר מחמש יממות. לא נטען כי הפרשנות הנכונה היא חמש יממות - לא פחות אך גם לא יותר - מכוח ניתוח הוראות החוק כשהן לעצמן, ובמנותק מחוק הפרשנות. זאת למעט התייחסות קצרה לתכלית של מתן תקופה מספקת לניסוח כתב האישום - עניין שגם הוא אינו תומך בעמדת המדינה, כמוסבר לעיל. רק במסגרת הדיון שנערך בפנינו התייחסה באת כוח המדינה,

בקצרה, גם לחלופה הפרשנית לפיה "חמישה ימים" הם "חמש יממות" בדיוק, לא כ"חומרה" אלא כעמדה פרשנית.

6. שנית, טענות באת כוח המדינה בדיון שנערך לפנינו, לפיהן הפירוש הפשוט של "יום" הוא "24 שעות" ושל "חמישה ימים" הוא "120 שעות", אינן מתיישבות עם לשון החוק. חוק המעצרים מבחין בין מעצר למשך תקופה של מספר שעות למעצר לתקופה של מספר ימים. ככלל, כאשר רצה המחוקק לאפשר מעצר למספר שעות ספציפי, ציין במפורש את מספר השעות: "בדיון לפי סעיף זה לא תעלה תקופת המעצר על 24 שעות" (סעיף 15(ב) לחוק המעצרים); "רשאי בית המשפט... לצוות על מעצרו לתקופה שלא תעלה על 72 שעות לצורך הגשת הודעת ערעור" (שם, סעיף 22(א)); "דיון לפי סעיף קטן זה בעניינו של קטין... יתקיים בתוך שש שעות" (שם, סעיף 22ח(ג)(4)); "לא קבע השופט מועד להמצאת הערובה ולא הומצאה הערובה, יובא העצור בפני שופט תוך 48 שעות מעת מתן ההחלטה" (שם, סעיף 47(ג)). סעיף 17 עצמו מתייחס לתרחיש שבו תקופת המעצר המקסימלית מחושבת לפי מספר השעות: "יובא החשוד בפני שופט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-24 שעות משעת מעצרו" (סעיף 17(ג)). מאידך גיסא, במקרים אחרים קובע החוק את תקופת המעצר המקסימלית למספר ימים: "שוכנע בית המשפט... רשאי הוא לצוות על מעצר לתקופה ארוכה יותר או להאריכו ובלבד שסך כל התקופות לא יעלו על 15 ימים" (שם, סעיף 13(א)(3)). ושוב - סעיף 17 עצמו מתייחס גם לתרחישים שבהם אורך תקופת המעצר המקסימלית מחושב לפי ימים: "ציווה שופט על מעצרו של חשוד בנוכחותו, לא תעלה תקופת המעצר על 15 ימים" (סעיף 17(א)); "לא יוחזק חשוד במעצר ברצף אחד בקשר לאותו אירוע, לרבות המעצר ללא צו, לתקופה העולה על 30 ימים" (סעיף 17(ב)).

ניתן לראות חלוקה ברורה בין ימים לשעות. לפי עמדת המדינה, גם הימים אינם אלא שעות, שמטעמי נוחות נכתבו בצורה של ימים. אכן, נוח יותר לכתוב "5 ימים" ו"15 ימים" ולא "120 שעות" או "360 שעות"; אך נוח יותר גם לכתוב "יומיים" ולא "48 שעות", או "יום" ולא "24 שעות". כך נהוג לכתוב דבר יום ביומו (ולא דבר 24 שעות ב-24 שעותיהן). למרות זאת בחר המחוקק לקבוע 24 ו-48 שעות, ולא יום או יומיים. פשט הסטייה משגרת הלשון, והמעבר מימים לשעות, מלמד כי לא מדובר בסוגיה אסתטית גרידא: 24 שעות ולא "יום", 48 שעות ולא "יומיים" (ואגב - שעות ולא דקות). ההנחה היא שאלמלא כתיבת מספר השעות, הייתה התוצאה שונה, והתקופה הייתה מסתיימת בסופם של ימים ולא בסופן של שעות.

יש להדגיש כי עסקינן כעת במגבלה הסטטוטורית של חמישה ימים, ולא דווקא בפרשנות הראויה של החלטות שיפוטיות באשר הן. אכן, ככל שהחלטה שיפוטית קובעת הארכת מעצר בסתם "חמישה ימים", יש לפרשה בדרך כלל בהתאם לחוק ולעקרון שפורט לעיל - ימים ולא שעות; אך כמובן שבסמכותו של שופט להאריך את המעצר גם עד לשעה מסוימת ביום מסוים - ובלבד שאין בכך חריגה מהמגבלה הסטטוטורית. פעמים רבות נוהגות הערכאות להאריך את המעצר עד לשעה מסוימת, ובהתאם לנסיבות עשויה החלטה כזו להיות ראויה ואף מתאימה יותר מהארכת מעצר עד תום התקופה המקסימלית, המסתיימת בחצות הלילה. לעיתים גם לא יהיה מצוין בגוף ההחלטה השיפוטית כי מדובר ב"יממה" שלמה, דהיינו עד שעה מסוימת, אך ממכלול הנסיבות תעלה פרשנות כזו (ראו למשל בג"ץ 8753/15 פלוני נ' המפלג לפשיעה לאומנית (21.12.2015) ואת האופן שבו פירש בית משפט זה את הוראת בית המשפט המחוזי בדבר מניעת מפגש עם עורך דין בנסיבות אותו עניין). כל מקרה על פי נסיבותיו הקונקרטיות. אף בחוק המעצרים עצמו ישנם הקשרים שבהם ניתן לטעון כי "ימים" הם "יממות שלמות", כלומר מספר מסוים של שעות, וזאת כאשר יש נתונים פרטניים בסעיף החוק המלמדים על כך שמדובר ביוצא מן הכלל ולא בכלל. לעיתים הסעיף אף מציין במפורש תקופה בת כמה ימים ותקופה בת כמה שעות, כגון שלושה ימים או 36 שעות בהתייחס לבגיר ולקטין בהתאמה (ראו, מבלי להכריע בדבר, את סעיף 22ח(ג) לחוק המעצרים, תוך השוואת ס"ק (1) לס"ק(2)).

7. שלישית, תכלית החוק. כאמור לעיל, ככל שהתכלית היא מתן פרק הזמן הדרוש לגורמי התביעה לשם ניסוח כתב האישום (אך לא יותר מכך), המציאות מלמדת שבמשך למעלה מעשרים שנה די היה בפחות מחמש יממות. להלן נתייחס לטענת המדינה ביחס לשינוי בהיקף התיקים ובצרכי התביעה בשנים האחרונות. כעת העיקר הוא בכך שבעת חקיקת החוק ובשנים שלאחר מכן לא נדרשו למדינה 120 שעות לשם הגשת כתב אישום, אלא פחות מכך.
8. רביעית, כוחו של המנהג. נציגי הפרקליטות והסנגוריה הציבורית הסכימו כי במשך למעלה משני עשורים נהוג היה לפרש את סעיף 17(ד) לחוק המעצרים כפי שפירשו אותו ערכאות קמא - ימים ולא שעות, כאשר היום הראשון נחשב ליום מלא. ראינו עוד כי המנהג עשוי ללמד על תכלית החקיקה. לצד זאת, המנהג תומך את עמדת הסנגוריה בשתי יתדות נוספיים. אחד, המנהג יוצר מציאות קיימת. שינוי המנהג באופן המחמיר עם חשודים מצוי במתח מסוים עם עקרון החוקיות, במובן הדורש פגיעה בחשודים ונאשמים מכוח חוק חרות. אמנם אין המדובר בפגיעה "קלאסית" בעקרון החוקיות, שכן גם פרשנות החוק היא "חוק", מה גם שאצלנו לא מדובר ב"עבירה" וב"עונש עליה", כלשון סעיף 1 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; אך לפי רוח הדברים ראוי כי מלכתחילה שינויו של נוהג מושרש בענייני מעצרים לרעת חשודים ייעשה בדבר חקיקה, ולא באמצעות שינוי מדיניות ופרשנות בלבד. שני, השפעת המנהג גם על הפרשנות הלשונית. קיימת אסכולה פילוסופית, שאחד מהוגיה הבולטים הוא הפילוסוף לודוויג ויטגנשטיין בן המאה הקודמת, לפיה משמעותה של מילה נובעת בראש ובראשונה מהאופן שבו משתמשים בה דוברי השפה בפועל (Ludwig Wittgenstein, Philosophical Investigations 225-226 (G.E.M. Anscombe 2nd ed. 1958)). ובמקרה, השימוש רב השנים במונח "חמישה ימים" במובן של "היום הראשון ועוד ארבעה ימים שלמים" הוא בעל משקל בגדרי הפרשנות הלשונית של המונח.
9. חמישית, כלל הפרשנות המקלה בפלילים. סעיף 34כא לחוק העונשין קובע כי "ניתן דין לפירושים סבירים אחדים לפי תכליתו, יוכרע הענין לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין". הסעיף עוסק, לפי לשונו, בדין פלילי הקובע אחריות פלילית, אך הפסיקה החילה אותו בהיקש גם על ענייני מעצרים ואפילו בהקשר קרוב לשלנו - חישוב ימי מעצר. בבש"פ 4206/16 מדינת ישראל נ' טחימר (03.11.2016) נדון אופן החישוב של מעצר "מעורב" - חלקו מאחורי סורג וברח וחלקו בפיקוח אלקטרוני - לצורך מועד הארכת המעצר. לפי ההלכה שנקבעה, יש להתייחס לכל יומיים במעצר בפיקוח אלקטרוני כאל יום מעצר מאחורי סורגים. בין היתר נדונה השאלה כיצד להתייחס למספר אי-זוגי של ימי מעצר בפיקוח אלקטרוני, למשל 91 ימים. האם יש להמירם ל-45 ימי מעצר מאחורי סורג וברח או ל-46 ימי מעצר? ההכרעה, מכוח היקש לסעיף 34כא, הייתה כי הספק בדבר אופן החישוב פועל לטובת העצור, ולכן יש להתייחס לתקופה כזו באופן המיטיב עם העצור, ובדוגמא דלעיל להמירה ל-46 ימים. והדברים יפים גם לענייננו.
10. שישית, שיקול מעשי. התייחסות לימים כאל "שעות" ו"יממות" עלולה להכניס את בית המשפט ואת גורמי החקירה והתביעה למשטר זמנים קפדני מדי, ולהוביל למקרים רבים של מעצר בלתי חוקי בן שעה או יותר מכך. סד זמנים הדוק מדי בכגון דא עלול לגרום לפריצת סכר השעות. אם נפרש את המונח "חמישה ימים" כמאריך את המעצר עד השעה ביום שבה התחיל המעצר, יהיה על התובע להגיש כתב אישום עד לאותה שעה בבית המשפט המתאים. אך המציאות מלמדת כי פעמים רבות נוצרים עיכובים של חצי שעה או יותר מכך, למשל לנוכח יומנו האחרים של בית המשפט שבו מוגש כתב האישום, עיכובים הנובעים מהתנהלות שב"ס וכיוצא באלה. התוצאה עלולה להיות מקרים לא מעטים שבהם מוגש כתב האישום באיחור ביחס לשעה המיועדת, באופן המוביל למעצר בלתי חוקי של העצור. כך, למשל, אם ההחלטה על מעצר לחמישה ימים תינתן בשעה 09:00 בבוקר. אין להתרגל לתוצאה של מעצר לא חוקי, גם לא לשעה או שעתיים. לעומת זאת, במצב שבו ברירת המחדל היא כי המעצר הוא עד חצות הלילה, הגשת כתב האישום

אמורה להיעשות במהלך היום, מבלי שיהיה לשעה המדויקת משקל מכריע. הדבר אף מסייע לבית המשפט שבו מוגש כתב האישום, ומעניק לו גמישות רבה יותר.

יוער כי בחלק מבתי המשפט קיימת פרקטיקה לפיה חישוב ימי המעצר נעשה בהתאם לשיטת הסנגוריה, אך שופט המעצרים מאריך את המעצר לאחר הצהרת תובע עד שעה מסוימת ולא עד סוף היום החמישי. דהיינו, התקופה המרבית למעצר לפי החוק היא עד היום החמישי בשעה 24:00. לפי הגישה הפרשנית של סנגוריה, ניתן לכתוב כי המעצר מוארך "בחמישה ימים" או תוך ציון התאריך של היום החמישי. כך או כך, כל עוד לא מצוינת שעה ספציפית, המעצר בתוקף עד לסוף אותו היום - 24:00. ואולם, לפי הפרקטיקה האמורה, יש ובית המשפט קובע לא רק תאריך אלא גם שעה ביום, לדוגמא "עד היום החמישי בשעה 12:00". סמכות כזו נתונה לבית המשפט, שהרי המעצר הוא לתקופה הקצרה מזו המותרת לפי החוק.

פרקטיקה זו, כשלעצמה, עשויה להיות ראויה במקרים המתאימים. היא יכולה לאפשר לבית המשפט לשלוט במועד הגשת כתב האישום ולתכנן את יום הדיונים. היא עשויה להקל על גורמי המזכירות, בית המשפט, שב"ס, העצורים עצמם ובסופו של דבר גם על התביעה והסנגוריה. המציאות מלמדת כי כאשר נקבעת שעה בצהריים, כגון 12:00, גורמי התביעה נוהגים להגיש את כתב האישום כבר בשעות הבוקר. פרקטיקה כזו אינה לוקה בקשיי שיטת השעות והיממות, שכן בגדרה אין הכרח להגביל את המעצר עד שעות הבוקר בלבד. לדוגמא, גם אם הצהרת התובע ניתנת בשעה 09:00, המעצר יכול להיות עד השעה 13:00 כעבור ארבעה ימים. ואם יתברר כי יש עיכוב - ניתן יהיה להאריך את המעצר, שכן המגבלה הסטטוטורית מאפשרת להאריך את המעצר ולו בשעה אחת מעבר לכך היה וכתב האישום לא יוגש בשעה ולא ימים - שאלה היא מנין הסמכות להאריך את המעצר ולו בשעה אחת מעבר לכך היה וכתב האישום לא יוגש בשעה המצוינת בהחלטת המעצר. בשיטה שבה יוארך המעצר ב-120 שעות בדיוק, המסתיימת בשעה 09:00 בבוקר היום החמישי, אין לבית המשפט את הגמישות להאריך את המעצר עד שעות הצהריים. עולה כי דווקא עמדת הסנגוריה מאפשרת לבית המשפט שיקול דעת בקביעת "יום" או "שעה", ועליו להפעילו במקרים המתאימים. לא באתי לבקר תופעה זו אלא להפך. היא עשויה להכניס סדר בהליכי המעצר. מטרתה היא לחדד את הבעייתיות של כלל הפוך, לפיו המעצר הוא עד שעה מסוימת - 120 שעות - בכל התיקים. בהינתן כי החלטות בדבר חמשת הימים ניתנות גם בבקרים, כלל כזה עלול להוביל למעצרים בלתי חוקיים כדבר שבשגרה, והוא אינו רצוי גם בראי התיאום בין הגורמים השונים בהליך הפלילי ונוחות הספירה.

11. שביעית, בדיון שנערך בפנינו שאלנו את באת כוח המדינה מדוע הוגשה הבקשה למתן רשות ערר בעיתוי הנוכחי, חרף הפרקטיקה רבת השנים לפרש את חמשת הימים כך שהיום הראשון נחשב ליום שלם. התשובה הייתה שהיקף התיקים גדל בשנים האחרונות, וכיום זקוקים גורמי התביעה לפרק זמן ארוך מבעבר לשם הגשת כתב אישום, לפחות בתיקים מורכבים וגדולים. ברם, אין להלום שינוי באורכן של תקופות מעצר מקסימליות באמצעות שימוש בכלים פרשניים, חרף פרקטיקה הקיימת מעל לעשרים שנה, אך ורק לנוכח שינוי של צרכי השעה המשתנים. ככל שסבורה המדינה כי האיזון הקבוע בחוק אינו משקף עוד את צרכי השעה, בידה לפעול לתיקון החקיקה. זו דרך המלך לשינוי תקופות סטטוטוריות - ולא פרשנות משתנה ודינמית של אורכי תקופות שמהווה מעין חידוש לעומת המנהג השורר. כמובן, אין בהעלאת האפשרות של שינוי חקיקה משום הבעת עמדה בדבר נכונות הטיעון של המדינה או מידת הצורך המעשי, שהרי לא הוגשו כל נתונים בנדון. הדגש הוא בנתיב הפעולה הראוי גם לפי הנחות המדינה עצמה.

המדינה העלתה גם קושי קונקרטי, המתעורר כאשר חמשת הימים מסתיימים בשבת. במקרה כזה יש להגיש את כתב האישום כבר בצהרי יום שישי, וכתוצאה מכך עומדים לרשות גורמי התביעה רק שלוש יממות לשם ניסוח כתב האישום.

ואולם דומני כי אין להפריז בעוצמתו של קושי זה. הרי גם כאשר יום השבת נמצא בתחילת או באמצע תקופת ימי המעצר מאבדת התביעה למעלה מיום עבודה שלם. אין הבדל מהותי בין מספר ימי העבודה העומדים לרשות התביעה במצב שבו השבת יוצאת בסוף התקופה, למצב שבו השבת מצויה באמצעיתה. אגב, הנחה סבירה היא כי המחוקק קבע את מגבלת חמשת הימים מתוך התחשבות באובדן יום עבודה אחד לפחות, בדמות שבת. הרי אין זה נדיר כי חמשת הימים כוללים גם את השבת. יתכן שהמחוקק סבר כי באופן עקרוני די בפחות מחמישה ימים, אך האריך את התקופה מטעם זה. יצוין כי לא הוצגו נתונים בקשר לתכלית הסובייקטיבית של החקיקה, כגון דברי ההסבר או דברי הכנסת הנוגעים לעניין זה. כך או אחרת, וכאמור – ככל שקיים קושי מעשי, הדרך המתאימה מנקודת המבט של המדינה היא דרך החקיקה, ולא דרך הפרשנות.

12. סוף דבר, אציע לחברי לדחות את הערר. הפרשנות לפיה חמשת הימים נספרים החל מסוף יום המעצר הראשון אינה עולה מלשון חוק המעצרים או תכליתו, ואין מקום להחיל את הוראות חוק הפרשנות בהקשר זה. גם פרשנות ה"יממות" אינה עולה מלשון החקיקה או מתכליתה. המסקנה היא שיש לפרש את סעיף 17(ד) לחוק המעצרים כך שיום המעצר הראשון נחשב ליום שלם, ולאחר מכן יש לספור ארבעה ימים שלמים. ככלל, זהו המצב הנוהג ממילא הלכה למעשה מאז חקיקת חוק המעצרים.

דין הערר להידחות.

ש ו פ ט

השופט ד' מינץ:

קראתי בעיון את חוות דעתו של חברי השופט נ' הנדל, ומסכים אני חלקית עם התוצאה אליה הגיע אך חלוק אני עמו בדבר סמכותו של בית המשפט להאריך את מעצרו של חשוד למשך חמש יממות שלמות ממועד מתן ההחלטה על הארכת המעצר. ארצה את נימוקי אך בקצירת האומר.

1. מסכים אני עם נקודת המוצא של חברי, כי אין תחולה במקרה זה להוראת סעיף 10(א) לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 (להלן: חוק הפרשנות), וזאת בניגוד לעמדת המדינה. גם לדעתי, הוראת החוק על פיה "תקופה קצובה במספר ימים או שבועות מיום פלוני" אינה רלוונטית כאשר מדובר בדבר חקיקה המתייחס לתקופת זמן אשר "לא תעלה על" מספר ימים (או שבועות). זאת להבדיל מדבר חקיקה המגדיר תקופת זמן המתחילה להימנות "מיום פלוני" (השוו לגישה אחרת: בש"פ 7850/09 חמיאס נ' מדינת ישראל (26.10.2009)). על כן, לא ניתן לקבל את עמדת המדינה כי היום הראשון שבו ניתנה ההחלטה על הארכת המעצר אינו בא באופן גורף במניין חמשת הימים לפי סעיף 17(ד) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים).

עם זאת, אציין במאמר מוסגר כי בניגוד לדעת חברי, אינני סבור שסעיף 10 לחוק הפרשנות בכללותו, ובכלל זה סעיף 10(ג) הקובע כי "במנין ימי התקופה יבואו גם ימי מנוחה, פגרה או שבתון שעל פי חיקוק, זולת אם הם הימים האחרונים שבתקופה", נועד להסדיר בהכרח תקופות בהן אין משמעות גורלית לכל יום ויום (ראו למשל ישום הוראות סעיף 10(ג) בקשר להוראת חוק הקוצבת תקופת זמן של 48 שעות: ע"א 5813/96 דיאב נ' עיריית תמרה, פ"ד נא (1)

241, 266-268 (1996), או כי ניתן לומר כי הוא לא חל, באופן גורף, לעניין מעצרים (ראו למשל: בש"פ 701/10 מדינת ישראל נ' סרקוב (28.1.2010)). בפסיקת בית משפט זה גם צוין כי ככל הנראה המקרה היחיד בו לא הוחל סעיף 10(ג) לחוק הפרשנות בנוגע להליכים המתקיימים בפני בית משפט, הוא בהליך של עתירה לדיון נוסף (רע"א 4990/05 יעקב נ' עיריית הרצליה, פסקה 26 (7.10.2009); בש"א 6927/11 רוכמן נ' קיבוץ מענית, פסקה 13 (24.1.2012)). מכל מקום, משאין הוראת סעיף 10(ג) עומדת במוקד דיונו, אינני מוצא מקום להאריך בדבר.

2. תמים דעים אני גם עם עמדת חברי כי כאשר מאריך שופט את מעצרו של חשוד לגביו קיימת כוונה להגיש כתב אישום לפי הוראת סעיף 17(ד) לחוק המעצרים וקובע כי המעצר יוארך "בחמישה ימים", משמעות הדבר כי היום שבו ניתנה ההחלטה נמנה על מספר הימים, ולצורך הגשת כתב אישום נותרו לגורמי התביעה ארבעה ימים מלאים נוספים, מחצות הליל עד חצות הליל. יש לייחס לביטוי "ימים" במקרה זה את המשמעות האמורה, שכן בהיעדר ציון השעה המדויקת שבה תסתיים הארכת המעצר על ידי בית משפט, ניתן להיעזר בסעיף 3 לחוק הפרשנות, המגדיר "יום" כ"תקופה מחצות הלילה עד חצות הלילה שלאחריו". על כן, כאשר לא נוקט שופט ביום מסוים ובשעה מסוימת שבהם תסתיים הארכת המעצר מכוח הסעיף, ניתן להניח, מכוח הכלל הפרשני בדיני מעצרים על פיו "מקצת היום ככולו דמי", כי אותו יום שבו ניתנה ההחלטה על הארכת המעצר הוא היום הראשון לספירה (וראו: בג"ץ 184/66 ביטון נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד כ(3) 283 (1966)). עד כאן עמדתי כעמדת חברי.

3. עם זאת, האם בכך יש כדי לשלול את סמכותו של בית משפט להורות על הארכת מעצר לתקופה בת חמש יממות מלאות משעת מתן ההחלטה על הארכת המעצר? בעניין זה חלוק אני על חברי.

נפתח בלשון החוק, שהיא כידוע נקודת המוצא למלאכת הפרשנות של דבר חקיקה (אהרן ברק פרשנות במשפט - פרשנות החקיקה 84-89 (1993) (להלן: פרשנות החקיקה)). חברי סובר כי לשון החוק המורה כי בית המשפט רשאי להאריך מעצרו של חשוד "לתקופה שלא תעלה על 5 ימים" משמעותה כי אין בית משפט רשאי להורות על מעצר חשוד למשך חמש יממות, היינו למשך 120 שעות. אינני סבור פרשנות חברי תואמת את המשמעות הפשוטה של הביטוי.

4. ראשית, כעמדת המדינה, אינני רואה הבחנה מהותית בחוק המעצרים בין סעיפים בהם נקבעה תקופת מעצר למשך מספר שעות לבין סעיפים בהם נקבעה תקופת מעצר למשך מספר ימים. ניכר כי ככלל, מטעמי נוחות, כאשר מדובר בפרק זמן קצר יחסית, מציין המחוקק מספר שעות. כאשר מדובר במספר שעות העולה על מספר ימים בודדים, מציין המחוקק ימים ולא שעות. כך למשל, "24 שעות" ולא "יום אחד"; "48 שעות" ולא "יומיים"; אך מנגד - "5 ימים" ולא "120 שעות". בטווח הביניים שבין יום-יומיים לבין חמישה ימים, לעיתים מציין המחוקק שעות ולעיתים ימים; לעיתים ימים ולא שעות. למשל, בסעיף 22(ג) לחוק המעצרים מצוין "שלושה ימים" (לעניין בגיר) ו-"36 שעות" (לעניין קטין) באותו סעיף.

5. מכל מקום, לגבי תקופת זמן בת חמישה ימים, המחוקק נוקט באופן תדיר בלשון "ימים" ולא "שעות" (ראו למשל: סעיף 42(ב)(7) לחוק המעצרים; סעיף 15(א) לחוק רישוי שירותי התעופה, התשכ"ג-1963; סעיפים 9(א)(3) ו-9(ב)(3) לחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951 ועוד). לא הובאה לפנינו ואין בנמצא ככל הנראה, הוראת חוק המציינת תקופת מעצר שאורכה חמישה ימים ומעלה בה המחוקק מונה את מספר הימים בשעות. מכאן אפוא המסקנה המתבקשת היא כי אין בביטוי "ימים" כשלעצמו כדי לשלול את האפשרות כי מדובר בחמש יממות שלמות. יתר על כן, על

פי לשון החוק הפשוטה, בית משפט רשאי להאריך את המעצר "לתקופה" מסוימת, שהיא כאמור "5 ימים" תמימים, מהמועד שבו ניתנה ההחלטה. מכאן כי הלשון מבארת לנו בפשטות הדברים, כי בית המשפט רשאי להורות על תקופת זמן שלא תעלה על חמש יממות (השוו: בג"ץ 8753/15 פלוני נ' המפלג לפשיעה לאומנית (21.12.2015)).

6. אכן, כאשר ישנן מספר משמעויות שונות שהטקסט סובל, יש לבחור את הפרשנות המגשימה את תכלית החקיקה (פרשנות החקיקה, 85). לעמדת, לשון החוק ברורה במקרה זה ולכן אין מקום להתחקות אחר תכלית החקיקה (וודאי שאין מקום לפרש את החקיקה מכוחו של "מנהג" כדעת חברי). [במאמר מוסגר אציין כי מסקנת חברי שקיים מנהג המפרש את הסעיף כדעתו מוקשית עליי, שכן בעייתי ללמוד על קיומו של מנהג רק בשל שתיקתה של המדינה]. עם זאת, אייחד מספר מילים גם בקשר לתכלית הוראת החוק. סעיף 17(ד) לחוק המעצרים נועד לגשר בין שלב המעצר לימים לבין שלב המעצר עד תום ההליכים. מטרתו לעגן באופן ישיר צורך אמיתי לאפשר לגורמי התביעה פרק זמן סביר לעיין בתיק החקירה, לגבש עמדה סופית בנוגע להמשך ההליכים בתיק ולשם הכנת כתב אישום. הטעם לחקיקת הסעיף היה בשל התפתחות פרקטיקה בלתי רצויה לפיה התבקשה הארכת מעצר לכאורה לצורכי חקירה בשלב שבו בפועל החקירה הסתיימה, אך טרם הוחלט על הגשת כתב אישום (בש"פ 4455/00 מדינת ישראל נ' בדווי, פ"ד נד(4) 794, 804 (2000); בש"פ 8874/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (27.1.2016)). המחוקק הסמיק במסגרת הוראה זו את בית המשפט להורות על מעצר שתכליתו מיצוי ההכנות לקראת הגשת כתב אישום. בהתאם לתכלית זו, אורך תקופת הארכת המעצר לפי סעיף 17(ד) אינה נעשית באופן אוטומטי למשך חמישה ימים. שיקול הדעת בעניין אורך התקופה מסור לבית המשפט, בהתחשב במכלול נסיבות העניין, טיב חומר החקירה, מורכבותו והיקפו (עניין בדווי, עמ' 810-811; בש"פ 1270/14 ששון נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (20.3.2014)).

ברי אפוא כי בגדרי בקשה להארכת מעצר לפי סעיף 17(ד) עשוי להיכלל טווח רחב ומגוון מאוד של תיקי חקירה. החל מתיקים פשוטים מאוד ובהם חומר חקירה מועט שאינו מורכב, אשר ניתן להגיש בהם כתב אישום תוך יום-יומיים, וכלה בפרשיות מורכבות ומסועפות ביותר הכוללות חומר חקירה רב. על כל אלה נקבע קו גבול ברור - בית המשפט מוסמך להאריך את המעצר, בהתחשב בנסיבות העניין, לתקופה שלא תעלה על חמישה ימים. הנחת היסוד היא כי בתיקים מורכבים עשויה להידרש תקופת הזמן המקסימלית, ובתיקים מורכבים פחות, יתכן כי תידרש תקופה קצרה יותר. הכול לפי שיקול דעת בית המשפט.

7. מכאן אפוא, כי קיצור פרק הזמן המקסימלי להארכת מעצר לפי סעיף 17(ד) לחוק המעצרים עליו רשאי להורות בית משפט, גם אינו עולה בקנה אחד עם תכלית החקיקה. כאמור לעיל, בבסיס ההוראה עמד הצורך בהסדרת מעצר בשלב הדמדומים שבין מעצר לצרכי חקירה לבין מעצר עד תום ההליכים. פרשנות מצמצמת למונח "5 ימים" באופן המקצר את פרק הזמן שנקבע, אשר מוגדר ממילא באופן מצומצם וללא אפשרות הארכה מעבר למקסימום שנקבע במסגרתו, עשויה להחטיא את המטרה אותה ביקשה ההוראה להשיג. זאת ודאי מקום שבו התרשם בית המשפט כי מדובר בתיק חקירה מורכב וחומרי החקירה מצדיקים הקדשת פרק זמן מקסימלי לצורך שקידה עליו.

8. השיקולים עליהם מצביע חברי, בדבר כלל הפרשנות המקלה וקיומו של מנהג (אשר כאמור כלל לא הוכח), אין בהם כדי לגרוע מהסמכות שהוענקה על פי דין להורות, במקרים המתאימים, על תקופת מעצר מקסימלית של חמש יממות הנדרשת לשם הגשת כתב אישום (השוו: בש"פ 964/18 מדינת ישראל נ' פלוני (2.2.2018)). איני סובר גם כי יש בשיקול המעשי עליו הצביע חברי - כי התייחסות לימים כאל "שעות" ו"יממות" עלולה להכניס את בית המשפט וגורמי החקירה והתביעה למשטר זמנים קפדני מידי ומכאן להביא לפריצת סכר השעות - כדי להטות את הכף בעניין זה. בחוק המעצרים שזורות הוראות חוק שונות המקציבות פרקי זמן ממוקדים וקפדניים בקשר למעצרים של חשודים. די אם נציין

את סד הזמנים הקשיח לעניין תקופת המעצר הראשונית של חשוד, בת 24 שעות בלבד (הניתנת להארכה עד 48 שעות), עד להבאת העצור לפני שופט (סעיפים 29 ו-30 לחוק המעצרים). על גורמי החקירה והתביעה לבצע את מלאכתם נאמנה על פי מספר השעות שהוקצב להם על ידי בית משפט, ובהתאם לחוק. על כך לא יכול להיות עוררין. יתר על כן, קשה בעיני כיצד מתיישב הנימוק האמור – בדבר הקושי במשטר זמנים קפדני מידי – עם המסקנה אליה הגיע חברי כי יש לצמצם את משך הארכת המעצר אותו רשאי בית המשפט להורות.

9. לכן, בהתייחס ל"שיקול המעשי" אשר פורט על ידי חברי, כל אימת שבית המשפט לא יציין במסגרת החלטתו את השעה המדויקת בה על גורמי התביעה להגיש את כתב האישום, יום מתן ההחלטה יימנה מתוך ימי המעצר. ואולם, אין בכך כדי לשלול את סמכותו של בית המשפט להאריך את המעצר למשך 120 שעות ממועד מתן החלטתו, ובמקרה שכזה עליו לציין את התאריך ואת השעה המדויקת שבו יוגש כתב האישום. בכך לא תיווצר תקלה לא בידי גורמי החקירה, ולא בידי גורמי התביעה, לא בידי מזכירות בית המשפט ולא בידי בית המשפט עצמו.

סוף דבר, סבור אני כי אם הורה בית המשפט על הארכת מעצרו של חשוד לפי הוראת סעיף 17(ד) לחוק המעצרים למשך מספר ימים מסוים, ללא נקיבת תאריך ושעה, משמעות הדבר כי היום שבו ניתנה ההחלטה יהיה היום הראשון למניין הימים. עם זאת, בגדרי סעיף זה רשאי בית המשפט להורות על הארכת מעצרו של חשוד עד ליום מסוים ולשעה פלונית, וזאת לתקופה מקסימלית שלא תעלה על חמש יממות (מאה עשרים שעות). אם תשמע דעתי עמדת המדינה תתקבל אפוא באופן חלקי כאמור.

ש ו פ ט

השופט י' וילנר:

1. במחלוקת שבין חברי אני מצטרפת לעמדתו של השופט נ' הנדל.

אני מסכימה כי יש לדחות את טענת המדינה, לפיה יש להחיל את הוראת סעיף 10(א) לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981 על ענייננו, ולקבוע כי תקופה של חמישה ימים מיום המעצר למעשה אינה כוללת את יום המעצר עצמו. עמדה זו, כפי שהוסבר בהרחבה בחוות דעתו של חברי השופט הנדל, אינה יכולה לעמוד כשמדובר בימי מעצר ובעניינים הנוגעים לחירות האדם, וזאת לנוכח לשון סעיף 17(ד) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), ולתכליתו.

2. לגופה של המחלוקת הפרשנית עצמה – אבקש להוסיף כי אני סבורה שיש ליתן משקל מכריע להגדרת המילה "יום" המופיעה בסעיף 3 לחוק הפרשנות, ולפיה:

"יום" - תקופה מחצות הלילה עד חצות הלילה שלאחריו".

על-פי הגדרה ברורה זו, "יום" אינו תלוי בשעות אור או שעות חושך, ולא ניתן להתחיל ולמנות אותו משעה אחרת אלא מחצות הלילה. כאמור בהגדרה דלעיל, "יום" מתחיל בחצות הלילה, ומסתיים בחצות הלילה שלאחריו. משכך בענייננו - היום בו ניתנה החלטת המעצר מסתיים בחצות הלילה של אותו יום, ומרגע זה מתחיל כבר היום השני למעצר. לפיכך, החלטת מעצר אשר ניתנה למשל ביום ראשון בשעה 10:00 בבוקר, תהיה תקפה לתקופה שלא תעלה על 5 ימים, כאשר היום הראשון יסתיים ביום ראשון בחצות, ותקופת המעצר כולה תסתיים ביום חמישי בחצות. כל זאת, כפי שצינו חברי, בהתאם לכלל שהשתרש בפסיקה לפיו "מקצת היום ככולו" (אבהיר כי ברור שכלל זה חל רק מקום בו המחוקק נוקט במונח "ימים" ולא מציין מספר שעות, שאז חישוב השעות הוא מרגע מתן ההחלטה). לא למותר לציין כי בדומה להגדרה האמורה, גם בלוח השנה הגרגוריאני הימים מתחלפים בחצות הלילה (בניגוד ללוח העברי בו היום מתחלף עם צאת הכוכבים).

בדומה לאמור לעיל, אף בעת חישוב ניכוי ימי מעצר של מי שנשלח לרצות עונש מאסר, מנוכה מימי המאסר יום המעצר הראשון אף אם המעצר החל "באמצע" היום, או בכל שעה לאחר חצות הלילה - תחילתו של היום. כך, אף אם יום המעצר הראשון החל במהלך היום (למשל בשעה 15:00), השעות בהן ישב האסיר במעצר באותו היום ייחשבו לו כ"יום מעצר" והוא ינוכה מעונש המאסר שנגזר עליו. פרקטיקה זו תומכת בפרשנות לפיה יום מתן ההחלטה להארכת המעצר ייחשב ליום מעצר מלא.

3. חברי השופט ד' מינץ, סבור כי המשמעות הלשונית של המונח "5 ימים" בסעיף 17(ד) לחוק המעצרים היא כמשמעות המילה "5 יממות", 120 שעות מעת מתן ההחלטה (ולא למשך חמש יממות מחצות עד חצות, תוך הפעלת הכלל של "מקצת היום ככולו"). לגישתו, ההגדרה המופיעה בסעיף 3 לחוק הפרשנות למונח "יום" היא אמצעי עזר פרשני אשר יועיל אך במקרה בו השופט לא נוקט ביום ובשעה בהם תסתיים הארכת המעצר. עמדתי כאמור שונה, ואני סבורה כי בהיעדר סיבה שלא לעשות כן, יש לפרש את המונח "יום" (וברבים "ימים") בהתאם להגדרה המפורשת בחוק הפרשנות.

עוד אבקש להעיר בהקשר זה כי מוקשית בעיני ההבחנה שערך חברי השופט מינץ לפיה יש לפרש את המונח "5 ימים" בחוק עצמו כמקנה סמכות לבית המשפט להאריך את המעצר למשך חמש יממות תמימות משעת מתן ההחלטה, ואילו כשאותו המונח מופיע בהחלטה שיפוטית בה השופט אינו מציין יום ושעה מסוימים (למשל בהחלטה לפיה: "אני מורה על הארכת מעצרו של הנאשם בחמישה ימים"), הארכת המעצר תהיה למשך חמש יממות החל מחצות הלילה שקדם למתן ההחלטה.

ש ו פ ת

אשר על כן, הוחלט לדחות את הערר כאמור בחוות דעתו של השופט נ' הנדלאליה הצטרפה השופטת י'

וילנרכנגד דעתו החולקת של השופט ד' מינץ.

ניתן היום, ד' באלול התשע"ט (4.9.2019).

שופט

שופט

שופט
